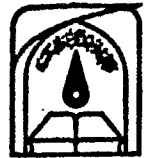

۲۸۲۱
۱۵۹۵۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته

که در سال در دانشکده دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم / جناب

آقای دکتر ، مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر و مشاوره سرکار

خانم / جناب آقای دکتر از آن دفاع شده است.»

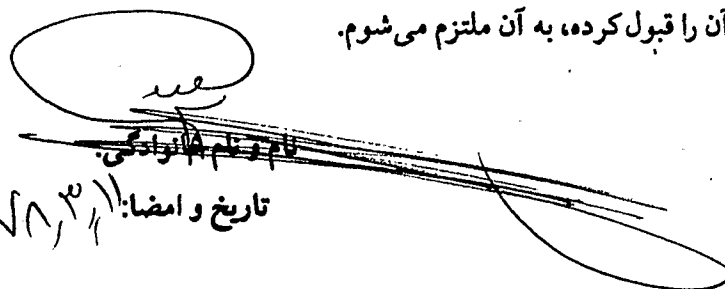
ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

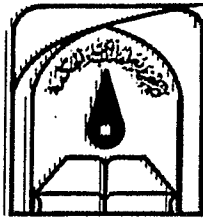
ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب سرکار خانم آناه دانشجوی رشته آموزش ابتدایی مقطع دکتری تعهد فوق

و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:
تاریخ و امضا: ۷۸/۳/۱۱

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم پزشکی

پایان نامه

دوره دکتری (Ph.D) رشته آموزش بهداشت

عنوان

بررسی کاربرد الگوی آموزشی اعتقاد بهداشتی (HBM) بر رفتارهای

پیشگیری کننده از ابتلا به مالاریا

نگارش:

امیر رستمی پور دولت آباد

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علیرضا حیدرنیا

اساتید مشاور:

جناب آقای دکتر سقراط فقیه زاده سرکار خانم سکینه محمد علیزاده

جناب آقای دکتر عزت الله جوادیان

اسفند ماه ۱۳۷۷

امیر مؤمنان حضرت

علی (ع) :

سخن اهل دانش اگر
درست باشد درمان
است و اگر نادرست
باشد درد است.

تقدیم به :

مردم رنج‌دیده شهرستان کهنوج به ویژه مناطق روستائی که همواره با آغوش باز پذیرای کارکنان بهداشتی هستند، به امید اینکه زمانی بیماری مالاریا در این منطقه به مرحله کنترل برسد.

تقدیم به :

همسر و فرزندانم که مشکلات دوران تحصیل را با صبر و شکیبائی تحمل نمودند. خدایشان اجر فراوان عنایت کند.

تشکر و قدردانی

از استاد گرامی جناب آقای دکتر حیدر نیا که در کلیه مراحل پایان نامه مرا راهنمایی و کمک نموده است تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از استاد گرامی سرکار خانم سکینه محمدعلی زاده که در انجام این پژوهش با اینجانب همکاری صمیمانه‌ای داشته‌اند تشکر نموده و از خداوند متعال تقاضای سعادت و سلامت برای ایشان دارم.

همچنین از استاد محترم مشاور جناب آقای دکتر فقیه زاده، کمال تشکر را نموده و از خداوند متعال تقاضای سلامت و سعادت برای ایشان دارم.

از اساتید بزرگوار سرکار خانم دکتر شفیعی جناب آقایان، آقای دکتر جوادیان، آقای دکتر نیکنمی، آقای دکتر غفرانی پورو آقای دکتر شجاعی زاده بلحاظ راهنمایی‌های ارزنده‌شان تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از کلیه اساتید محترم دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران، معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی کرمان و مسئولین شبکه بهداشت، درمان شهرستان کهنوج و کلیه افرادی که به نحوی در انجام این پایان نامه بامن همکاری داشتند تشکر و قدردانی می‌نمایم.

چکیده :

بیماری مالاریا مهمترین بیماری عفونی انگلی است که یکی از مشکلات بهداشتی کشور ما محسوب می‌شود گرچه بیش از ۵۰ سال از مبارزه علیه این بیماری در ایران می‌گذرد، ولی متأسفانه مالاریا در جنوب شرقی کشور به صورت کانون دائمی اهمیت خود را حفظ کرده.

این پژوهش یک مطالعه تجربی است که بمنظور "بررسی کاربرد الگوی اعتقاد بهداشتی بر رفتارهای پیشگیری کننده از مالاریا در مناطق روستائی شهرستان کهنوج" انجام شده است. نمونه این پژوهش شامل ۴۴۶ زن (۲۵۷ نفر ساکن دو روستا بعنوان گروه شاهد و ۱۸۹ نفر ساکن دو روستای دیگر بعنوان گروه تجربی) بود، که به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای از بین روستاهای شهرستان کهنوج بطور تصادفی انتخاب و به دو گروه تجربی و شاهد تقسیم شدند.

جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه و چک لیست پژوهشگر ساخته استفاده شد. بعد از گردآوری داده‌های مرحله پیش آزمون، برنامه آموزشی، بمدت ۹ ماه توسط بهورزان (بهورزان به مدت دو هفته درباره مالاریا بوسیله پژوهشگر آموزش داده شدند) تحت نظر پژوهشگر اجرا شد، دو ماه بعد از آموزش پس آزمون انجام گردید. داده‌های بدست آمده از طریق شاخص‌های مرکزی، آزمون‌های پارامتریک t ، زوج، آنالیز واریانس، ضریب همبستگی پیرسون و غیرپارامتریک کای دو، مک نمار، کروسکال والیس و ویل کاکسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش در پیش آزمون تفاوت معنی داری بین ویژگیهای فردی و اجزاء الگو اعتقاد بهداشتی در گروه تجربی و شاهد نشان نداد.

بعد از آموزش اجزاء الگوی اعتقاد بهداشتی در دو گروه تجربی و شاهد مورد مقایسه قرار گرفت، تفاوت معنی داری در میانگین نمرات حساسیت، شدت، منافع و موانع درک شده و همچنین نگرش و آگاهی مشاهده شد ($P < 0.0001$) بطوری که در همه موارد نمرات گروه تجربی بیش از شاهد بود. علاوه بر این در مورد نحوه انجام رفتارهای پیشگیری کننده بجز "اجازه سمپاشی اماکن" رفتارهای گروه تجربی به طور معنی داری بیش از گروه شاهد ($P < 0.04$) بود. در مورد راهنمای عمل شامل آگاهی از علائم بیماری، درصد پاسخ صحیح در گروه تجربی بطور معنی داری بیش از گروه شاهد

($P < 0.0001$) بود. همچنین تفاوت میانگین نمرات اجزاء الگو بجز "راهنمای عمل" قبل و بعد از آموزش در دو گروه تجربی و شاهد مقایسه گردید که در همه موارد تفاوت معنی‌دار آماری مشاهده شد ($P < 0.0001$) و بیشترین تفاوت مربوط به آگاهی بود بطوری که تفاوت میانگین آگاهی گروه تجربی $7/88$ و در گروه شاهد $0/27$ - بود.

با توجه به نتایج بدست آمده و عدم تفاوت دو گروه در قبل از آموزش، می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت اجزاء الگوی اعتقاد بهداشتی، آگاهی، نگرش و رفتارهای پیشگیری‌کننده، بعد از آموزش ناشی از تأثیر اجرای برنامه آموزش بوده است که منجر به بهبود آگاهی و رفتارهای پیشگیری‌کننده در گروه تجربی گردیده است، بنابراین به منظور اجرای مؤثرتر روشهای مبارزه با بیماری، ضروری است که برنامه‌های آموزشی در دستور کار کمیته کشوری مبارزه با مالاریا قرار گیرد.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده

فصل اول: مقدمه

- ۱-۱ بیان مسئله ۱
- ۲-۱ اهمیت موضوع ۳
- ۳-۱ آموزش بهداشت و الگوی اعتقاد بهداشتی ۶
- ۱-۳-۱ آموزش بهداشت ۶
- ۲-۳-۱ الگوی اعتقاد بهداشتی ۷

فصل دوم: کلیات و مروری بر مطالعات

- ۱-۲ بیماری مالاریا ۱۰
- ۱-۱-۲ تعریف ۱۰
- ۲-۱-۲ تاریخچه ۱۰
- ۳-۱-۲ ناقل (Vector) ۱۲
- ۴-۱-۲ ناقلین مالاریا در ایران ۱۲
- ۵-۱-۲ رفتار تغذیه‌ای ۱۳
- ۶-۱-۲ عادات استراحت ۱۳
- ۷-۱-۲ عوامل مربوط به محیط ۱۳
- ۲-۲ اپیدمیولوژی مالاریا ۱۴
- ۳-۲ وضعیت مالاریا در ایران ۱۵
- ۴-۲ شهرستان کهنوج ۲۳
- ۵-۲ آموزش بهداشت و الگوهای آموزشی ۲۶
- ۶-۲ الگوی اعتقاد بهداشتی (Health Belief Model) ۲۸

۳۰	۲-۶-۱ ابعاد الگوی اعتقاد بهداشتی
۳۱	۲-۷ سایر الگوها
۳۲	۲-۲ مروری بر مطالعات
۳۲	مقدمه

فصل سوم: مواد و روشها

۴۱	۳-۱ اهداف پژوهش
۴۱	الف - هدف کلی:
۴۱	ب) اهداف ویژه:
۴۲	۳-۲ فرضیه‌ها
۴۳	۳-۳ تعریف واژه‌ها
۴۳	۳-۳-۱ الگوی اعتقاد بهداشتی
۴۳	۳-۳-۲ مالاریا (Malaria)
۴۳	۳-۳-۳ آموزش
۴۴	۳-۳-۴ آگاهی
۴۴	۳-۳-۵ نگرش
۴۴	۳-۳-۶ رفتار
۴۴	۳-۳-۷ پیشگیری
۴۵	۳-۳-۸ کنترل
۴۵	۳-۴ روش پژوهش
۴۵	۳-۴-۱ نوع پژوهش
۴۵	۳-۴-۲ جامعه پژوهش
۴۶	۳-۴-۳ نمونه پژوهش

۴۶	۴-۴-۳ ابزار گردآوری داده‌ها.....
۴۶	۵-۴-۳ تعیین اعتبار علمی (Validity).....
۴۷	۶-۴-۳ تعیین ثبات علمی (Reliability).....
۴۷	۷-۴-۳ گردآوری داده‌ها.....
۴۸	۸-۴-۳ اجرای پیش آزمون (Pretest).....
۴۸	۹-۴-۳ تدوین برنامه آموزشی.....
۴۹	۱۰-۴-۳ تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۴۹	۱۱-۴-۳ محدودیت‌های پژوهش.....
۵۰	۱۲-۴-۳ ملاحظات اخلاقی.....

فصل چهارم: نتایج پژوهش

۵۱	نتایج پژوهش.....
۵۲-۹۸	جداول و نمودارها.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۹۹	مقدمه.....
۹۹	۱-۵ بحث در مورد مشخصات جمعیتی.....
۱۰۲	۲-۵ بحث پیرامون نتایج، اهداف و فرضیات.....
۱۱۶	۳-۵ نتیجه‌گیری.....
۱۱۹	۴-۵- پیشنهادات.....
۱۲۰	منابع.....

ضمیمه

الف	پرسشنامه.....
-----	---------------

فهرست جداول

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۵۲	جدول شماره ۴-۱: توزیع فراوانی مطلق و نسبی سن زنان مورد مطالعه در گروه تجربی و شاهد
۵۳	جدول شماره ۴-۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی تحصیلات زنان مورد مطالعه در دو گروه تجربی و شاهد
۵۴	جدول شماره ۴-۳: توزیع فراوانی مطلق و نسبی شغل زنان مورد مطالعه در دو گروه تجربی و شاهد
۵۵	جدول شماره ۴-۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی تحصیلات همسران زنان مورد مطالعه در دو گروه تجربی و شاهد
۵۶	مورد مطالعه
۵۷	جدول شماره ۴-۶: توزیع فراوانی مطلق و نسبی سابقه ابتلا در گروه تجربی و شاهد
۵۸	جدول شماره ۴-۷: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بعد خاتوار در گروه تجربی و شاهد
۵۹	جدول شماره ۴-۸: توزیع فراوانی مطلق و نسبی رادیو - تلویزیون در گروه تجربی و شاهد
۶۰	جدول شماره ۴-۹: توزیع فراوانی مطلق و نسبی آب مصرفی در دو گروه تجربی و شاهد
۶۱	جدول شماره ۴-۱۰: مقایسه آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع درک شده نسبت به مالاریا در گروه تجربی و شاهد قبل از آموزش
۶۳	جدول شماره ۴-۱۱: توزیع فراوانی مطلق و نسبی "راهنمای عمل" (منع کسب اطلاعات) از بیماری مالاریا در دو گروه تجربی و شاهد

- جدول شماره ۴-۱۲: مقایسه نحوه پاسخگویی گروه شاهد و تجربی به سؤالات مربوط به راهنمای عمل (علائم بیماری مالاریا) قبل از آموزش ۶۵
- جدول شماره ۴-۱۳: مقایسه نحوه انجام رفتارهای پیشگیری کننده از مالاریا براساس مشاهدات انجام شده در گروه شاهد و تجربی قبل از آموزش ۶۷
- جدول شماره ۴-۱۴: مقایسه نحوه انجام رفتارهای پیشگیری کننده مالاریا گروه شاهد و تجربی قبل از آموزش ۶۹
- جدول شماره ۴-۱۵: مقایسه نحوه انجام رفتارهای پیشگیری کننده از مالاریا در گروه شاهد و تجربی قبل از آموزش ۷۱
- جدول شماره ۴-۱۶: مقایسه آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع درک شده نسبت به مالاریا در گروه شاهد و تجربی بعد از آموزش ۷۲
- جدول شماره ۴-۱۷: مقایسه نحوه پاسخگویی گروه شاهد و تجربی به سؤالات مربوط به راهنما عمل (علائم بیماری مالاریا) بعد از آموزش ۷۴
- جدول شماره ۴-۱۸: مقایسه نحوه انجام رفتارهای پیشگیری کننده از مالاریا براساس مشاهدات انجام شده در گروه شاهد و تجربی بعد از آموزش ۷۶
- جدول شماره ۴-۱۹: مقایسه نحوه انجام رفتارهای پیشگیری کننده از مالاریا در گروه شاهد و تجربی بعد از آموزش ۷۸
- جدول شماره ۴-۲۰: مقایسه نحوه انجام رفتارهای پیشگیری کننده از مالاریا در گروه شاهد و تجربی بعد از آموزش ۸۰
- جدول شماره ۴-۲۱: مقایسه نحوه پاسخگویی گروه شاهد و تجربی به سؤال مربوط به راههای انتقال بیماری مالاریا قبل و بعد از آموزش در گروه شاهد و تجربی ۸۱

جدول شماره ۴-۲۲: مقایسه نحوه پاسخگویی به تعدادی از سؤالات آگاهی نسبت به مالاریا در گروه	
شاهد و تجربی قبل و بعد از آموزش	۸۲
جدول شماره ۴-۲۳: مقایسه آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع درک شده	
نسبت به مالاریا در گروه تجربی قبل و بعد از آموزش	۸۳
جدول شماره ۴-۲۴: مقایسه آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع درک شده	
نسبت به مالاریا در دو گروه تجربی قبل و بعد از آموزش و شاهد قبل و بعد	۸۵
جدول شماره ۴-۲۵: تفاوت آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع درک شده	
نسبت به مالاریا در گروه تجربی قبل و بعد از آموزش بر حسب سن	۸۶
جدول شماره ۴-۲۶: مقایسه تفاوت، آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع	
درک شده نسبت به مالاریا در گروه تجربی قبل و بعد از آموزش بر حسب تحصیلات	۸۷
جدول شماره ۴-۲۷: مقایسه تفاوت آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع	
نسبت به مالاریا در گروه تجربی بر حسب شغل	۸۸
جدول شماره ۴-۲۸: مقایسه تفاوت آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع	
نسبت به مالاریا در گروه تجربی بر حسب بعد خانوار	۸۹
جدول شماره ۴-۲۹: مقایسه تفاوت آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع	
درک شده نسبت به مالاریا در گروه تجربی قبل و بعد از آموزش بر حسب داشتن رادیو و تلویزیون	
	۹۰
جدول شماره ۴-۳۰: مقایسه تفاوت آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع	
نسبت به مالاریا در گروه تجربی قبل و بعد از آموزش بر حسب آن مصرفی	۹۱
جدول شماره ۴-۳۱: مقایسه آگاهی، نگرش، حساسیت و شدت درک شده، منافع و موانع درک شده	
نسبت به مالاریا در گروه شاهد قبل و بعد	۹۲